

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію **“Національна безпека України в інформаційну епоху: правові аспекти”** / авт. І.М. Доронін

Складний характер сучасного інформаційного суспільства зумовлює необхідність проведення наукових досліджень щодо суті та трансформацій суспільних інститутів, до числа яких належить держава, і відповідних регуляторів суспільних відносин. За таких умов потребує уточнень також і традиційне сприйняття феномену “національної безпеки”. Останнім часом актуалізація проблематики досліджень у сфері національної безпеки відбулась внаслідок низки трагічних для суспільства подій, що підняло на порядок денний питання ефективності існуючого механізму держави в контексті нейтралізації та подолання викликів і загроз. Попередні напрацювання науковців у сфері національної безпеки та оборони стосувались періоду становлення української державності відразу після розпаду Радянського Союзу, який характеризувався існуванням дещо інших викликів та загроз.

Реагування на актуальні виклики і загрози зумовили і значне оновлення чинного законодавства у сфері національної безпеки і оборони України, що не позбавлено ознак безсистемності та певної хаотичності. До того ж складна внутрішньополітична ситуація в державі здійснювала і здійснює свій негативний вплив на прийняття законодавчих актів. Такий стан речей може бути проілюстровано постійним оновленням законодавчої бази, прийняттям та скасуванням окремих законодавчих актів, звичним вже уточненням аргументації законодавців щодо необхідності правової регламентації тих чи інших суспільних відносин. Слід додати також і фактор відсутності визначеної ідеології у модернізації вітчизняної правової системи.

Обрана автором тема для дослідження – зміна феномену “національної безпеки” у сучасному світі, а також його сприйняття і відображення у праві, є цікавою та актуальною для сучасної правової науки. Як вбачається із структури роботи, автор досліджує проблематику національної безпеки України у різних аспектах – на рівні визначення поняття та його суті (концепту), у розрізі трансформації сприйняття феномену в суспільній думці та гуманітарних науках, через призму правового регулювання відповідних суспільних відносин, а також в його історико-правовому розвитку.

У монографії пролунало нове звучання концепції виокремлення основної (генеральної) функції держави, зміст якої автором запропоновано розглядати як забезпечення національної безпеки. За таких умов інші функції держави визначаються враховуючи їх суть, що полягає у забезпеченні безпеки. Новою авторською ідеєю є сприйняття системи державних функцій саме у контексті забезпечення безпеки. Цікавим є також обрання змісту функції як обґрунтування мети і меж втручання держави у суспільні відносини. Така авторська точка зору, безумовно, є дискусійною і потребуватиме додаткової аргументації у подальших роботах.

Слід також звернути увагу і на виокремлення автором періоду “інформаційної епохи”, як своєрідних хронологічних рамок дослідження. Авторська позиція з цього приводу полягає у визначенні певного періоду розвитку людства, що характеризується широким застосуванням технології переробки, розповсюдження та зберігання інформації. Підґрунтям для такої точки зору є відповідні дослідження соціології аналіз яких наведено у роботі. Слід зауважити, що з точки зору соціальної філософії питання

періодизації розвитку людства є доволі складним і багатогранним. Водночас, таке окреслення хронологічних рамок для роботи дозволило дослідити і висвітлити певні феномени, що притаманні саме інформаційному суспільству.

Проблеми правової регламентації, які виникають у сфері національної безпеки, адекватним чином визначено у відповідних главах роботи, що присвячені становленню та розвитку специфічних підгалузей законодавства, яке започатковано та виникло в умовах протидії агресії. Насамперед мова йде про дослідження проблем застосування державою санкцій поза межами юридичної відповідальності з метою забезпечення національної безпеки, встановлення певних правових обмежень, а також особливостей у застосуванні правових приписів. Цікавим є проведений аналіз практики застосування законодавства у сфері національної безпеки в контексті визначення державних інтересів (“інтересів національної безпеки”), як підстави для тимчасового обмеження окремих прав і свобод людини і громадянина.

У питанні перспективного правового регулювання варто звернути увагу на складний характер наукової проблеми можливого виокремлення права національної безпеки в умовах сучасної систематизації права. Зазначені питання також розглянуто автором, наведено певну аргументацію на підтримку точки зору стосовно виокремлення права національної безпеки. Разом із цим, слід зазначити, що питання визначення предмету та особливо методу, як підстави розподілу права на відповідні галузі, є складними і потребуватимуть подальшого ґрунтовного висвітлення. До того ж неодмінно виникатиме питання і у необхідності визначення системи для нової галузі, а також можливості існування певних комплексних правових інститутів.

Слід підтримати зусилля автора, спрямовані на дослідження проблем правової регламентації в сучасному глобалізованому світі в контексті інформаційних відносин та регулювання розповсюдження новітніх технологій з точки зору забезпечення національної безпеки України.

Таким чином, монографія І.М. Дороніна “Національна безпека України в інформаційну епоху: правові аспекти” є комплексною науковою працею, що виконана на актуальну тему, вона має наукову й практичну цінність. Результати дослідження, наведені у монографії, можуть бути використані у навчальному процесі, зокрема при викладанні курсів “теорія держави і права”, “національна безпека України”, а також у наукових дослідженнях з проблем теорії та історії держави і права, національної безпеки та державного управління.

Керівник науково-дослідного центру правового
забезпечення інформаційної і національної
безпеки НДШП НАПрН України,
заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор

Є.Д. Скулиш

~~~~~ * * * ~~~~~